

Tervetuloa vastasyntyneiden teho-osastolle

**Etelä-Pohjanmaan
hyvinvointialue**

Sisällysluettelo

Hyvät vanhemmat	3
Vauvan hoitaminen	4
Tärkeä vuorovaikutus vauvasi kanssa	7
Miten koskettaa ja hoitaa vauvaa samalla edistään vuorovaikutusta?	10
Ihokontakti	11
Ihokontakti/kenguruhoitoasento	11
Ihokontaktin edut vastasyntyneelle ja vanhemmille	12
Kotiutumisen jälkeen	13
Vauvan hoidossa käytettävää sanastoa	14

Hyvät vanhemmat

Vastasyntyneiden teho-osastolla hoidetaan kaikki tehostettua hoitoa ja tarkkailua tarvitsevat vastasyntyneet. Haluamme hoitaa jokaista vauvaa yksilöllisesti oman perheen jäsenenä. Pidämme tärkeänä, että vauvanne ja te vanhempina tunnette olonne turvalliseksi hoidon aikana.

Vauvanne hoitoon osallistuu lastenhoitajia, sairaanhoitajia sekä lääkäreitä ja tarvittaessa muiden ammattiryhmien asiantuntijoita. Lääkärikierto osastolla on arkisin noin klo 9–10, jolloin osaston lääkäri on myös parhaiten tavoitettavissa.

Vauvaanne koskevia tietoja annamme vain vanhemmille, ellei toisin ole sovittu. Voitte tiedustella vauvanne vointia myös puhelimitse.

Hoitajat	06 415 4442
Osastonsihteeri	06 415 4445

Vanhempien on hyvä pitää vauvaa mahdollisimman paljon ihokontaktissa/ kenguruhoitossa, jolloin vauva on vanhemman rinnalla iho ihoa vasten. Vauva saa läheisyyttä turvallisessa ja tutussa sylissä. Vauva saa lohtua ja turvaa vanhempien läheisyydestä.

Osastomme ei ole vielä ns. täydellinen perhekeskola. Äiti ja tilan salliessa molemmat vanhemmat voivat olla vauvan kanssa yhdessä 24/7 niin pian kuin mahdollista. Jos vauva on tehohuoneessa, äiti voi kysyä mahdollisuudesta yöpyä jossain muussa huoneessa vauvan osastolla. Jos äitikin tarvitsee osastohoitoa, joissain tapauksissa synnytyssalin kätilöt voivat hoitaa äitiä vastasyntyneiden teholla (ns. couplet care).

Hoitolinjamme perustuvat WHO:n ja NEO-BFHI-ohjelman ohjeisiin. Noudatamme WHO:n vauvamyönteisyysohjelman kymmentä askelta onnistuneeseen imetykseen. NEO-BFHI-ohjelman 10 askelta on erikseen räätälöity sairaan tai ennenaikaisen vauvan imetyksen tukemiseen.

Vauvan hoitaminen

Tullessanne hoitamaan vauvaanne, soittakaa ovikelloa osaston oven ulkopuolelta. Sulkutilassa peskää kädet ja laittakaa niihin käsihuuhdetta.

Toteutamme osastolla perhekeskeistä hoitotyötä. Vanhemmat saavat olla vauvansa luona rajoituksetta.

Pandemiatilanteessa sisarusten ja isovanhempien vierailut eivät ole mahdollisia. Infektioaikana alle kouluikäisten sisarusten vierailua voidaan joutua rajoittamaan. Ajantasaiset vierailukäytännöt voitte kysyä henkilökunnalta. Pikku potilaamme ovat infektioherkkiä, joten yskäisenä, nuhaisena tai kuumeisena ei osastolla saa vierailla.

Vauvan perushoito ohjataan teille niin pian kuin mahdollista. Henkilökunta vastaa mielellään mahdollisesti mieltänne askarruttaviin kysymyksiin.

Vauvan hoitoon voitte osallistua mm. pitämällä häntä mahdollisimman paljon ihokontaktissa, imettämällä ja esimerkiksi vaippaa vaihtamalla. Voitte halutessanne tuoda vauvalle nimikoidun lelun tai omia vaatteita, jotka tulee pestä ja huoltaa kotona.

Äiti voi imettää vauvaa ja lisäksi ohjaamme äidille maidon lypsämisen käsin ja koneella. Jos äidillä on imetystoive, vältämme aluksi tuttipullon käyttöä. Aluksi monet vauvat tarvitsevat lääketieteellisestä syystä lisämaitoa kunnes äidin oma maidoneritys käynnistyy. Lisämaito on luovutettua, pastöroitua äidinmaitoa.

Mikäli imettävä äiti kotiutuu ennen vauvaa, hän saa äidinmaitokeskuksesta lainaksi lypsykoneen. Lypsykone palautetaan vauvan kotiutuessa tai erillisesti sovittaessa 1 - 2 viikon kuluttua vauvan kotiin pääsyn jälkeen.

Maidoneritykseen ja mahdolliseen rintamaidon luovutukseen liittyvissä asioissa antaa ohjausta äidinmaitokeskuksen vastaava sairaanhoitaja puh. 06 415 5290.

Halutessanne teillä on mahdollisuus käyttää sairaalamme erityistyöntekijöiden, esim. sosiaalityöntekijän, psykologin tai papin, palveluja. Erityistyöntekijöiden tapaamiset voi sopia henkilökunnan välityksellä.

Huomioimme hoidossa perheenne yksilölliset tarpeet ja rohkaisemme teitä osallistumaan vauvan hoitoon heti kun vauvan vointi sallii. Huomioimme vanhempien voimavarat ja toivomme, että voisitte avoimesti kertoa mieltä askarruttavista asioista henkilökunnalle.

Tärkeä vuorovaikutus vauvasi kanssa

Vanhempien ja vastasyntyneen suhde luo perustan lapsen ihmissuhteiden ja minäkuvan kehittymiselle.

Vauvan ja vanhemman vuorovaikutuksessa vanhempi oppii tulkitsemaan vauvan eleitä, ilmeitä ja ääntelyjä ja sopeuttaa oman toimintansa lapsen viesteihin. Vauvan viesteihin vastaaminen edistää hermoyhteyksien muodostumista ja vuorovaikutuksessa vauva kehittyy omaksi itsekseen.

Vauvalla on käyttäytymismuotoja, jotka toimivat viesteinä vanhemmalle. Esimerkiksi itku, suuntautuminen kohti hoitajaa, katsekontakti, hymy, tarttuminen ja jokeltelu ovat vauvan viestejä vanhemmille. Alussa vauva viestittää tarpeistaan itkun ja kehonkielen avulla. Kun vauvan taidot vuorovaikutuksessa kehittyvät, taidot monipuolistuvat ja viestinnän keinot lisääntyvät.

Vastasyntynyt kykenee näkemään 25–30 cm etäisyydelle. Hän osaa hahmottaa kasvot, äidin rinnan ja oman nyrkkinsä. Kuuloaisti on hyvin kehittynyt jo sikiöaikana, on todettu, että vastasyntynyt tunnistaa tutut äänet ja laulut sikiöajalta.

Vastasyntyneen hajuaisti on hyvin kehittynyt verrattuna hänen näkö- ja kuuloaistiinsa. Vastasyntynyt tunnistaa oman äidin tuoksut, rinnalta, niskasta ja kainalosta.

Kun vauva on valmis vuorovaikutukseen, vauva on rauhallinen ja valppaassa virkeässä tilassa. Vauva voi mutustella suullaan, jokellella. Vauvalla on rennot, koukistetut kädet, jalat ja kämmenet, vauva liikkuu vähän tai ei ollenkaan, lihasjänteisyys on keskitasoa tai vähän löysä, kasvojen lihakset ovat rentoina, raajojen liikkeet ovat pehmeitä.

Kun vauva on hoidettavana teho-osastolla, hän saattaa olla väsynyt ja hänen kykynsä olla vuorovaikutuksessa voi olla hetkellisesti rajoittunut. Siksi on olisikin hyvä, että vauva saisi itse säädellä vuorovaikutuksen määrän ja keston.

Itkullaan vauva viestii useita asioita kuten nälkää, kastunutta vaippaa, kipua, tarvetta läheisyyteen sekä uupumusta. Uupumuksestaan ja unen tarpeestaan vauva kertoo haukottelemalla, sulkemalla silmiään, kääntämällä päätänsä pois päin sekä itkemällä. Tällöin vauva tarvitsee rauhoittelua sekä lepoa.

Vauvan omia keinoja rauhoittumiseen ovat ne toiminnot, joita vauva itse tekee rauhoittuakseen, esimerkiksi vie nyrkin suuhun ja kädet keskelle kasvojen alle tai tarttuu sormeen tai johtoihin.

Asioiden tekeminen itse tuottaa suurta mielihyvää vauvalle ja pienetkin asiat, kuten nyrkin imeminen, voivat olla esimerkiksi ennenaikaisesti syntyneelle vauvalle hyvin rauhoittavia tekijöitä. Osastohoidossa oleva vauva ei aina pysty täysin toteuttamaan näitä omatoimisia itserauhoittelukeinoja, jolloin häntä tulee auttaa.

Vanhempi voi auttaa vauvaansa rauhoittumaan koskettamalla vauvaa käsillään tiiviisti mutta hellästi (ns. käsikapalo), pitämällä häntä ihokontaktissa tai antamalla vauvalle maitotippoja imettäväksi. Vauvan omaa nyrkkiä voi koettaa ohjata vauvan suuhun.

Miten koskettaa ja hoitaa vauvaa samalla edistäen vuorovaikutusta?

Vauva tarvitsee lämmintä katsekontaktia, juttelua ja ilmeilyä, näin hän oppii ymmärtämään kielen tunnesävyt ja aistimaan puheen tunnelman.

Käsiapaloa voidaan käyttää toimenpiteen aikana rauhoittamaan vauvaa ja lievittämään toimenpiteen aiheuttamaa kiputuntemusta. Vauva laitetaan sikiöasentoon ja vanhempi laittaa kätensä vauvan ympärille. Kivunlievityksen kannalta on parempi, mitä enemmän vanhempi pystyy antamaan vauvalle ihokontaktia.

Musiikki yhdistettynä ihmisääneen on tehokas ja arvokas keino vähentää vauvan stressiä, samalla tukien vauvan kasvua ja sidettä vanhempiinsa. Parhainta olisi käyttää elävää tuttua ääntä kevyessä ja tasaisessa rytmissä. Äänitettyä tuutulaulua on hyödyllistä käyttää esimerkiksi syöttämisen ja nukuttamisen yhteydessä sekä rauhoittumishetkissä noin 20–30 min jaksoissa.

Ihokontaktilla/kenguruhoitolla on monia erittäin tärkeitä etuja ja vauvan olisikin hyvä olla iholla suurimman osan ajasta. Ihokontaktia kannattaa jatkaa myös kotona.

Ihokontakti

Ihokontaktissa/kenguruhoitossa vauva on pelkällä vaipalla vatsallaan vanhemman paljaan rintakehän ja vatsan päällä. Vauvan ottaminen ihokontaktiin on helpompaa, kun hän on muut ajat ilman vaatteita kapalossa. Kapalo on helppo avata ja vauvan saa hetkessä iholle.

Ihokontaktissa vauva saa tarvitsemaansa läheisyyttä turvallisessa ja tutussa sylissä. Sen lisäksi että ihokontaktissa vauvan kokema stressi vähenee ja hän säilyy lämpöisenä, ihokontaktin ja imetyksen yhteisvaikutuksesta vapautuu oksitosiinihormonia, joka edistää maidon herumista ja tuottaa äidille ja vauvalle mielihyvän tunnetta. Ihokontaktilla voidaan lievittää myös vauvan kipua toimenpiteen aikana. Ihokontakti/kenguruhoito voidaan aloittaa heti kun vauvanne vointi sen sallii. Osaston henkilökunnalta voit kysyä neuvoja lisätietoa teidän vauvanne ihokontaktista.

Ihokontakti/kenguruhoitoasento

Ihokontaktissa/kenguruhoitossa vauva on vanhemman rintojen välissä iho ihoa vasten, pelkässä vaipassa. Vauvan leuan tulee olla hieman ylöspäin, jotta hengitystiet pysyvät auki. Vauvan kädet ja jalat

asetetaan rennosti sammakkomaiseen asentoon. Anna vauvan itse löytää hyvä asento. Paras asento vanhemmalle on puoli-istuva, jossa voi itse olla rentona. Ihokontaktissa pitäessä vanhempi on hereillä.

Ihokontaktin edut vastasyntyneelle ja vanhemmille

Vastasyntynyt

- hengitystoiminta paranee
- sydämen syke rauhallisempi
- korkeampi verensokeri
- kehon lämpötila pysyy tasaisempana
- kivuliaisuus vähenee
- infektoiden määrä vähenee
- turvallisuudentunne lisääntyy
- ensi-imetyksen varhaistuminen
- aktiivinen rinnan hamuaminen
- rauhoittuminen
- pidentynyt kokonaisimetyksen kesto

Vanhemmat

- vuorovaikutus ja kiintymyssuhde vahvistuu
- oppii tunnistamaan vauvan viestejä ja vastaamaan niihin
- mieliala pysyy levollisempänä
- mahdollisuus olla lähellä ja nauttia läheisyydestä
- vanhemman rooli vahvistuu
- maito nousee rintoihin nopeammin
- imettämisen ylläpitäminen helpottuu vauvan ollessa äidin rinnalla

Kotiutumisen jälkeen

Luvallanne otamme tarvittaessa yhteyttä kotikuntanne neuvolaan kotiinlähtövaiheessa ja kerromme vauvanne siirtymisestä neuvolaseurantaan.

Imetykseen saa tarvittaessa tukea neuvolan lisäksi myös imetyspoliklinikalta, jonne ei tarvita lähetettä.

Imetyspoliklinikka toimii äitiyspoliklinikan yhteydessä, puh. 06 415 3434. Soittoaika arkisin klo 9–10, jolloin voit jättää viestin.

Vauvasta peritään sairaalamaksu osastohoitojakson ajalta. Maksu peritään vauvan kohdalla kuitenkin enintään 7 vrk:lta kalenterivuodessa. Sairalamaksu on sama kuin muillakin osastoilla.

Vauvan hoidossa käytettävää sanastoa

Monitori seurannassa vauvanne pulssia ja hengitystä seurataan rinnalle asetettujen pienten elektrodien kautta.

Saturaatio seurannassa vauvalle laitetaan jalkaan tai käteen anturi, joka mittaa vauvan veressä olevaa hapen määrää.

Bilirubiini eli keltaisuusarvo tarkoittaa punasolujen hajoamistuotetta. Kun arvo on korkea, vauvan iho kellastuu. Hoitona käytetään valohoitoa, joka poistamalla hajoamistuotetta vähentää vauvan keltaisuutta.

Syöttökatetri/nenäkatetri/nenämahaletku on ohut silikoniletku, joka menee nenän kautta vauvan vatsalaukkuun. Ei estä vauvan imemistä normaalisti.

Iv-kanyyli tarkoittaa vauvan käteen, päähän tai jalkaan laitettavaa suoniyhteyttä muovisen kanyylin kautta. Tästä vauvalle voidaan antaa lääkkeitä sekä tarvittavia nesteitä.

Avoinkubaattori/avopöytä osastolle tulleen uuden vauvan vointia seurataan useimmiten avopöydällä. Vauvaa voidaan lämmittää lämpösäteilijällä ylhäältä päin, myös vauvan makuualustaa lämmitetään.

Inkubaattori on happikaappi, jossa kiertävän ilman lämpötilaa, kosteutta ja happipitoisuutta voidaan säätää lapsen tarpeiden mukaan.

Apnea on vauvan hetkellinen hengityskatkos, joka näkyy saturaatio- ja/tai monitoriseurannassa.

Tuoremaito on rintamaitoa, jonka lypsämisestä on kulunut alle 48 tuntia.

Opistotonus tarkoittaa asentoa, jossa vauvan vartalo kaartuu taaksepäin. Tätä ehkäistään tukemalla vauvan asentoa.

NasaaliCPAP/ylipainehengityskoneella autetaan vauvan keuhkoja pysymään auki ja tarvittaessa laitteesta saadaan annettua lisähapetta.

KVHV/Optiflow/korkeavirtausviikset laitteessa on tietty lämmitetty virtaus, joka auttaa vauvan omaa hengitystä. Laitteesta voidaan antaa lisähapetta.

Respiraattorihoito/hengityskonehoito tarkoittaa, että kone avustaa tai huolehtii kokonaan vauvan hengityksestä. Vauvalla on hengitysputki eli intubaatiotuubi nenän kautta henkitorvessa, johon kone on kytkettynä.

